

одночасно позитивних і негативних) та вміння з ними обходитися екологічно для себе та оточення, “готовність до налагодження соціальної взаємодії вихованців з різними рівнями здоров’я і розвитку, вміння співпрацювати з батьками” [3, с. 8]

Як додаткові складові готовності вихователя працювати з такими дітьми виділяємо роботу з оточенням (сім’єю) дитини з особливими потребами. Така робота включає розвиток толерантного ставлення до такої дитини інших дітей та дорослих. Адже агресивне ставлення інших дітей часто пов’язано зі страхом і нерозумінням, а не відсутністю співчуття чи загальною озлобленістю, як часто це виглядає. Одним з дієвих варіантів у роботі з дитиною з особливими потребами та її оточенням вважаємо програму “Дитина – дитині”, створена Девідом Морлі. Ця програма включає шість інструкцій щодо дітей з фізичними та психічними вадами і пояснює як орієнтуватись у різних видах інвалідності, дає розуміння особливостей таких дітей, їх сильних і слабких сторін.

Подальші наукові розвідки буде присвячено формуванню психологічної готовності педагога до роботи з дітьми з ООП.

1. Алехина С. В, Алексеева М. Н., Агафонова Е. Л. Готовность педагогов как основной фактор успешности инклюзивного процесса в образовании / С. В. Алехина, М. Н. Алексеева, Е. Л. Агафонова // Психологическая наука и образование. – 2011. – № 1. – С. 83–91.
2. Миронова С., Завальнюк О. Ставлення студентів і педагогів до проблем інклюзивної освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку / С. Миронова, О. Завальнюк // Дефектологія. – 2011. – №1. – С. 8–11.

The article highlights some aspects of training of preschool profile specialists to work with children with special educational needs in modern kindergartens. The main attention is given to determination of the key aspects in work with children with peculiarities of psychophysical development. The components of future educators' readiness to work in inclusive education are determined.

Key words: professional training, educator, children with special educational needs, components of readiness.

УДК 373.2
ББК 74

Мар’яна Лах

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ СУЧАСНИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті проаналізовано особливості підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до впровадження інновацій із навчання дошкільників іноземної мови, розкрито зміст понять “підготовка”, “професійна підготовка”, “психолого-педагогічна підготовка”.

Ключові слова: підготовка, психолого-педагогічна підготовка, професійна підготовка, формування психологічної підготовки, технологія, педагогічна технологія, педагогічний проєс, вихователь.

Актуальність проблеми. Входженням України в єдиний європейський простір зумовлено прогресивні зміни у стратегії розвитку національної системи дошкільної освіти. Відповідно – на часі модернізація її змісту шляхом гуманізації її цілей та принципів, гуманітаризації й етнізації обсягу знань та переорієнтування на особистісний розвиток кожного вихованця, що є основним на етапі дошкільного

дитинства визначальним віковим періодом, а також підґрунтям для подальшого поступального руху, в т.ч. й у вивченні іноземної мови у школі.

Розвиток науки і техніки обумовлює необхідність використовувати у дошкільній освіті нові засоби навчання, спираючись на дошкільний вік, як сенситивний, найбільш сприятливий для розвитку творчого потенціалу дитини та її пізнавальної активності. Якісну дошкільну освіту в такому розумінні розглядаємо запорукою для забезпечення безперервної освіти згідно її державних стандартів і міжнародних вимог. Важливо, щоб кожному дитині уже з перших років життя дорослі (батьки, педагоги) мотивували до особистісного розвитку шляхом активного пізнання навколишнього світу, соціалізації в дошкільній, міжособистісного спілкування з однолітками і дорослими, втім і іноземною мовою.

Відтак, настала доба формування фахівця-дошкільника “нового типу”. У нашому розумінні таким є професійно й соціально мобільний педагог, із глибокими професійними знаннями, у змісті яких інтегровано життєво важливі розділи наукових знань у так званих методиках дошкільної освіти і він повинен володіти педагогічними технологіями їхнього повідомлення дітям, бути здатним до творчості, самовдосконалення, а також, готовим до роботи в різних формах організації своєї праці і праці своїх колег у конкурентних умовах. Відповідно, змінюються функціональні обов’язки педагога-дошкільника, а також вимоги до нього щодо досягнення високого рівня кваліфікації і педагогічної майстерності. Вища педагогічна освіта України потребує реформування і оновлення не лише її стану, а й змісту та структури.

Упродовж останніх десятиліть її метою розглядали всебічний особистісний розвиток кожного фахівця як найвищої цінності, як рушія суспільного поступу, звертали увагу на розвиток талантів, розумових і фізичних здібностей студентів, виховання високих моральних якостей, формування громадської позиції та їхньої готовності до збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу кожного вихованця в умовах освітнього процесу в дошкільних закладах різного типу [4].

Актуальною проблемою особливої значущості розглядаємо оновлення підходів до підготовки фахівців дошкільної галузі освіти із поглядом у майбутнє у руслі євроінтеграційних процесів.

Відомо чимало різних поглядів учених на визначення її сутності у тому числі з позицій професійної підготовки з опертям на результати досліджень сучасної психолого-педагогічної науки (А.Алексюк, С.Гончаренко, М.Євтух, І.Зязюн, І.Підласий). Зокрема, підготовку визначають як процес формування фахівця для певної галузі діяльності, оволодіння ним певною професією (В.Боднар, О.Мороз, О.Пехота, О.Савченко); оптимізацію методів і прийомів професійної підготовки майбутніх фахівців (Д.Кавторадзе, Н. Лисенко, М.Поташник, Т.Яценко); орієнтації студентів ВНЗ на творчість (І.Гуткіна, В.Кан-Калик, С.Сисоєва, К. Щербаківа, П.Щербань, Р.Шакуров). широкий спектр різних аспектів проблеми підготовки майбутніх педагогів-дошкільників до формування творчості дітей, розвитку потенційних особистісних можливостей досліджували І.Дичківська, В.Моляко, О.Кульчицька, С.Сисоєва, Т.Сущенко та ін. У працях зарубіжних дослідників (Дж.Гімера, А.Краллі, Ф.Лезер, Х.-Г. Мелорн, Я.Хлавс) означені аспекти психології творчості, формування творчої особистості, виявлення і діагностування творчої обдарованості та ін.

Таким чином, на підставі результатів аналізу психолого-педагогічних досліджень доходимо до висновку про те, що особистісні якості майбутнього педагога слід розглядати стрижневими у забезпеченні успішної реалізації інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес із дітьми дошкільного віку.

Дослідники феномену готовності педагога до означеного виду діяльності визначають її з погляду на наявність загальних властивостей готовності особи до праці загалом, і до певного її різновиду, зокрема. Запорукою формування такої готовності вчені розглядають притаманні особі певні особливості усвідомлення нею предмета праці і відповідно до цього виокремлюють основні її складові: фізична, психофізична, психологічна, професійна (науково-практична й практична) [4].

Актуальним дослідження порушеної нами проблеми розглядаємо визначення поняття “підготовка”, яке наведено у психолого-педагогічному словнику і окреслено, що це – формування та збагачення настанов, знань і умінь, які є необхідними для індивіда з метою адекватного виконання ним специфічних завдань. В енциклопедії професійної освіти “підготовку” визначено у загальній дефініції, яка є дотичною до прикладних завдань освіти, коли передбачається опанування певним соціальним досвідом з метою його подальшого застосування, а також виконання специфічних практичних, пізнавальних чи навчальних завдань, які здебільшого зумовлені певним видом систематичної діяльності. Зміст поняття “підготовка” розкрито у двох його значеннях: як навчання, тобто це спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх завдань, і як готовність – наявність компетенцій, знань, умінь та навичок, які є необхідними для успішного виконання певної сукупності завдань.

Переконливим залишається єдине і спільне у визначеннях змісту поняття “підготовка” це “обсяг знань, опанованих будь-ким”. Зазначено, що поняття, яке ми розглядаємо, походить від слова “підготувати”. Його сутнісними значеннями є “результат навчання, тобто процесу повідомлення необхідних знань для чогось”, а також “сукупність попередніх дій, які полегшують реалізацію якихось подальших дій чи цілих процесів” [5].

У тлумачному словнику поняття підготовка пояснюється (за кінцевим результатом процесу), як “запас знань, навичок, досвід, набутий у процесі навчання, практичної діяльності” та “готовність (як дія) всього необхідного до чого-небудь” [2].

Таким чином, кінцевим результатом підготовки (як певного процесу) розглядаємо підготовленість чи готовність до чогось. Щодо освітніх процесів здебільшого послуговуються терміном “освіченість” (більш загальний) та навченість (більш конкретний, предметний). Отож, готовність визначається як стан, коли все зроблено, все готово, що є необхідним для реалізації чогось: дії, функції, процесу тощо [5].

Узагальнюючи вище зазначене, можемо стверджувати, що здебільшого дослідники розглядають підготовку до певного виду діяльності як сукупність уже набутих людиною спеціальних знань, умінь та навичок, сформованих особистісних якостей, опанованого власного досвіду та усвідомлених норм поведінки. Загалом це забезпечує можливість досягнення успіхів у роботі з певної професії; або, з іншого боку, як процес повідомлення тим, хто навчається (научуваним) відповідних знань та формування їхніх умінь і навичок.

У Законі України “Про вищу освіту” (нова редакція, 2010) підготовку до педагогічної діяльності (професійна підготовка) визначено як процес здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю.

Щодо професійної підготовки, у науково-методичній літературі читаємо різні тлумачення. Приміром, окремі загальні теоретико-методологічні положення, до яких позиваємося у дослідженні, читаємо у працях (Є.Боднара, І.Зязюна, Н.Лисенко, Ю.Косенко, Н.Ничкало, С.Сисоєвої та ін.). Учені окреслюють питання професіоналізації сучасної вищої школи у контексті підготовки випускників дошкільної освіти та визначають два її основних аспекти: базову підготовку та неперервне навчання.

Відповідно, підтверджують потреби у змінюваності професійної підготовки педагогічних кадрів ВНЗ до організаційної мінливості освітніх систем загалом (С.Артюр, С. Гончаренко, О. Глузман, В.Кремень, В.Олійник, О.Пехота, О.Савченко, С.Сисоєва, В.Семиченко, Н.Хміль та ін.) і дошкільної (Н.Гавриш, Ю.Косенко, Н.Лисенко, Т.Поніманська та ін.), зокрема.

Теоретико-методологічні засади професійно-педагогічної підготовки у контексті розкриття фундаментальних основ оновлення вищої школи окреслено у працях В.Андрущенка, В.Бондаря, Н.Гузій, А.Капської, Н.Кузьміної та ін. Означені наукові здобутки є вагомим підґрунтям для подальших досліджень, у т.ч. й започаткованого нами.

У педагогічному енциклопедичному словнику професійну освіту визначено як соціально та педагогічно організований процес трудової соціалізації особистості, який забезпечує її орієнтацію і адаптацію у світі професій, опанування нею певною спеціальністю та рівнем кваліфікації, неперервне зростання компетентності, майстерності й розвиток здібностей у різних сферах людської діяльності. Професійна освіта створює умови для професійного становлення, розвитку й самореалізації особистості та сприяє досягненню гуманістичних і демократичних цілей суспільства. На сучасному етапі окреслено і дещо різні підходи до визначення професійної освіти. Розглянемо їх детальніший перелік. А саме:

- а) цілеспрямований педагогічний процес професійного навчання і виховання;
- б) цілеспрямований, здійснюваний державою та суспільством, процес відтворення кваліфікованої робочої сили, підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації спеціалістів;
- в) система професійної освіти, яка є мережею професійних навчальних закладів – від простих курсових форм – до вищої післядипломної освіти;
- г) професійна підготовка та наявний рівень комплексного володіння тією чи іншою програмою професійної освіти [7].

Таким чином, загальна та професійна освіта історично взаємопов'язані як два ієрархічних спадково-наступних процеси соціалізації особистості. Загальна освіта функціонує не лише як основа професійної освіти, а й входить до її складу, забезпечуючи неперервність оволодіння загальнолюдською культурою.

До трактування змісту поняття “підготовка” вдавалися і відомі психологи, скажімо, закономірності та принципи професійного становлення особистості розглядали Б.Ананьєв, В.Моляко, В.Мясищев, В.Семиченко, І.Якіманська та ін.

У працях В.Моляко читаємо, що “психологічна підготовка” до праці повинно бути спрямоване на формування професійного рівня діяльності, як на певний орієнтир, еталон майбутньої роботи, тобто і сам процес допрофесійної підготовки, тим більше професійної, слід обумовлювати виконанням не лише навчальних завдань, а й обов'язково тих, що максимально наближені до реальних виробничих умов.

Приміром, В.Семиченко обґрунтовує правомірність різних тлумачень підготовки, а саме: процес професійного становлення майбутніх спеціалістів; мета й результат діяльності ВНЗ; сенс включення студентау навчально-виховну

діяльність [8]. Провідною цінністю системи професійної підготовки певного фахівця із застосуванням діяльнісного підходу, на думку вченої, є та діяльність, що опановують у процесі навчання, її змістом та функціями. При цьому, індивіда, особистість слід розглядати як вторинні фактори. На відміну від зазначеного, в межах особистісного підходу суттєво змінюються й педагогічні орієнтири, оскільки діяльність стає вже засобом розвитку особи.

За результатами здійснених досліджень, дослідниця окреслює розуміння освітнього процесу як реального на сучасному етапі становлення і реформування вищої школи, що вимагає гнучкого підходу до визначення співвідношення між відповідними пріоритетами. Підтвердження вищезазначеного знаходимо в тому, що система професійної підготовки (професійна освіта) одночасно має забезпечувати і виконання державного замовлення на спеціалістів (діяльність є зорієнтованою) і стати певним етапом та засобом життєвого самовизначення особистості (особистісно значущою) [8].

Таким чином, різносторонність значень психолого-педагогічної підготовки дозволяє нам розглядати її як процес (навчання) і результат (готовність) та визначається сукупністю вимог до певного фахівця. Визначальне значення має якість такої підготовки, яку у сучасній освіті оцінюють на основі компетентнісного підходу.

Отже, сьогодні ми виходимо на новий рівень розвитку педагогічної освіти, створення такої її системи, яка забезпечує в процесі навчання умови для найефективнішої самореалізації особистості, розвитку її творчого потенціалу, формування основних життєвих компетенцій, уміння ефективно взаємодіяти з іншими в процесі діяльності. Визначальною умовою реалізації означеної мети розглядаємо парадигму особистісно орієнтованого навчання: неповторність особистості, її суб'єктивний досвід не тільки приймають і поважають педагоги, а й визначають його фактором педагогічного процесу. Відтак – навчання й виховання будується з урахуванням суб'єктивного досвіду тих, хто навчається.

Сучасний освітній процес, впровадження новітніх Базових програм “Українське дошкілля”, “Я у світі (нова редакція)”, “Стежина”, “Дитина”, “Соняшник”, “Впевнений старт” та ін., ініціюють новий підхід педагогів до професійної діяльності, практикування новітніх форм, методів і технологій її реалізації задля виховання і розвитку дітей. Перед ДНЗ поставлено завдання пошуку внутрішніх джерел перманентного розвитку, їхнього переходу до раціонального використання всіх навчальних ресурсів з метою підвищення якості дошкільної освіти України.

Зміст освіти ускладнюється, актуалізується розвиток творчих та інтелектуальних здібностей кожної дитини, корекція емоційно-вольової та рухової сфер, відповідно сьогодніна зміну традиційних приходять інтерактивні методи навчання й виховання, що проєктуються на активізацію пізнавальних можливостей дошкільників. В таких умовах майбутньому педагогу дошкільного навчального закладу необхідно орієнтуватися у розмаїтті освітніх інновацій, вміти правильно й доцільно їх використовувати тощо.

Таким чином, модернізація системи освіти в Україні орієнтує психолого-педагогічну підготовку майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на нові підходи, зумовлює формування таких фахівців, які були б здатними до активної взаємодії з дітьми, були б висококваліфікованими фахівцями в конкретній сфері професійної діяльності, вміли б застосовувати свої знання і навички у педагогічній діяльності з використанням та впровадженням в навчально-виховний процес ДНЗ новітніх методів, прийомів, засобів навчання, актуальних для ХХІ століття.

Необхідність застосування інноваційних технологій в освітньому процесі регламентовано нормативно-правовим забезпеченням. У Державній національній програмі “Освіта України XXI століття” (від 3.11.1993 р. зі змінами від 29.05.96 р. №576) у розділі “Дошкільне виховання” визначено у таких основних положеннях: “...забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень; ... підготовка нової генерації педагогічних кадрів, підвищення їх професіонального та загальнокультурного рівня” [1]. Вище зазначене адресовано, насамперед, практичним працівникам, що спонукає їх до переорієнтування власної діяльності за новими підходами.

У законі України “Про дошкільну освіту”, загальні положення Базового компонента дошкільної освіти (нова редакція) (2012) орієнтують педагогів на неухильне забезпечення належного навчання, виховання та розвитку кожної дитини шести-семи років життя, створення умов для її особистісної самореалізації, формуючи вміння пізнавати навколишній предметний світ, себе, інших людей і практично застосовувати набуті знання.

Водночас, із ухвалою нової парадигми освіти (гуманістичної, особистісно-орієнтованої) та впровадженням у педагогічних дослідженнях оновлених форм навчання, педагогічних методів та інноваційних технологій виникла необхідність відкоригувати завдання, що стоять перед розвитком освіти в Україні загалом, і перед ДНЗ – розшифрувати, зокрема.

Застосовуючи термін “технологія” в педагогіці (“педагогічна технологія”, “технологія навчання”, “технологія виховання”, “освітня технологія”), слід враховувати, що учасниками педагогічного процесу є люди, на їхні дії і вчинки впливає чимало факторів – зовнішніх (соціальних) і внутрішніх (психологічних). Їх не можна усунути чи уникнути аналогічно до того, як це робиться в технічному процесі. Отож, коли мовиться про “педагогічну” технологію, слід мати на увазі технологію організації процесу.

Відповідно, традиційні технології реалізуються в сучасному навчальному процесі з опертям на минуле. Інноваційні – з орієнтацією на майбутнє. Інновації народжуються в постійному пошуку ефективних технологій навчання й виховання, які максимально відповідають вимогам суспільства і способу їхнього впровадження в сучасну педагогічну дійсність. Сутність педагогічних інновацій убачаємо у введенні нового в цілі, зміст, форми й методи навчання та виховання; організацію спільної діяльності педагога з дітьми (дитиною), в організацію управління педагогічним процесом. Вище зазначене об’єктивно спрямовує навчання дітей іноземної мови у сучасне русло.

Відтак, роль вихователя набуває нової якості. Її специфічними особливостями розглядаємо відкритість до інноваційного навчання в майбутньому, прогностичну здатність на основі постійного осмислення цінностей, налаштованість на конструктивні дії в оновлених ситуаціях, а їхньою основою – інноваційні педагогічні технології. У педагогіці вони неподільні із загальними процесами, інтеграцією знань і форм, забезпечення умов для розвитку особистості, реалізації її права на індивідуальний творчий поступ, на особистісну ініціативність, і свободу саморозвитку.

Висновок. Таким чином, одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України розглядаємо забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Його розв’язання можливе за умови зміни педагогічних методик шляхом впровадження інноваційних

технологій навчання відповідно до психологічних, фізіологічних та фізичних можливостей дітей старшого дошкільного віку, їх орієнтуванням на шкільне навчання.

1. Державна національна програма “Освіта” (“Україна XXI століття”) від 3 листопада 1993 р. зі змінами від 29.05.96 р. № 576.
2. Короткий тлумачний словник української мови / Д.Г.Гринчишин, Л.Л.Гумецька, В.Л.Карпова та інші; Відп. ред. Л.Л.Гумецька. – К.: Рад. школа, 1978. – 296 с.
3. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття. Освіта в Україні: стан і перспективи розвитку // неперервна професійна освіта: теорія і практика: Зб.наук. праць. – К., 2003.
4. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч.посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка. – М.: Государственное издательство иностранных и национальных словарей, 1960. – 900 с.
6. Педагогический энциклопедический словарь / Гл. ред. Б.М.Бид-Бад; Редкол.: М.М.Безруких, В.А.Болотов и др. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003. – 528 с.
7. Поташник М.М. Педагогическое творчество: проблемы, развитие и опыт: Пособие для учителя/ Поташник М.М. – К., 1988. – С.5–60.
8. Семиченко В.А. Психологические основы процесса профессиональной подготовки студентов вуза: Учебное пособие. – Полтава, 1989. – 86 с.

The article analyzes the peculiarities of training future kindergarten teachers to use innovations in the work with preschool children, and highlights the meaning of the key words “training”, “professional training”, “psychological and pedagogical training”.

Key words: *training, psychological and pedagogical training, professional training, formation of psychological training, technology, educational technology.*

УДК 371.13 : 372.46
ББК 74.1р

Людмила Мацук

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті окреслено основні етапи підготовки майбутніх педагогів до комунікативно-мовленнєвого розвитку молодших школярів. Зокрема означено, з-поміж предметів початкового шкільного курсу вирішальна роль у навчанні, вихованні і розвитку особистості молодших школярів належить рідній мові. Адже саме від умінь і навичок з рідної мови залежатимуть їх успіхи в оволодінні знаннями з усіх інших предметів, зростання загального розвитку, підвищення культурного рівня, розширення кругозору.

Ключові слова: *підготовка майбутніх педагогів, мовленнєва компетенція, компетентність, молодші школярі, рідна мова, уміння, знання, навички.*

З-поміж усіх предметів початкового шкільного курсу вирішальна роль у навчанні, вихованні і розвитку особистості належить рідній мові. Адже саме від умінь і навичок з рідної мови (читати, запитувати, відповідати, розповідати, переказувати почуте й прочитане, висловлювати свої думки усно й письмово) залежить успіх молодших школярів в оволодінні знаннями з усіх інших предметів, зростання його загального розвитку, підвищення культурного рівня, розширення кругозору тощо.

Реалізація мети шкільної мовної освіти – формування й удосконалення умінь і навичок учнів щодо оволодіння рідною мовою в усіх сферах і видах мовленнєвої